LIFE+ 2007-2013 NATURE AND BIODIVERSITY

LIFE07NAT/GR/000296

Actions for the conservation of coastal dunes with *Juniperus* spp. in Crete and the South Aegean (Greece)

EU's funding instrument for the environment contribute to the implementation, updating and development of EU environmental policy and legislation

NATURE & BIODIVERSITY

ENVIRONMENT POLICY & GOVERNANCE

INFORMATION & COMMUNICATIO N

- •Flora and Fauna species
- Habitats
- •Areas of Natura 2000 network

- Air
- Water
- Recycling
- Energy
- Climate

Communication and awareness raising campaigns

- Environment
- Nature conservation
- Biodiversity
- Forest fires

LIFE I (1992 - 1995) LIFE II (1996 - 1999) LIFE III (2000 - 2006) LIFE+ (2007 - 2013)

http://ec.europa.eu/environment/life/index.htm

The Habitat: Coastal dunes with Juniperus spp. (code: 2250*)

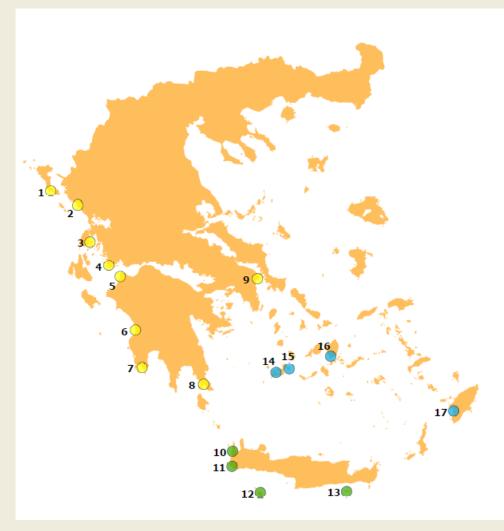
The Habitat 2250* in Europe

The Habitat 2250* in Greece

17 Natura 2000 sites

Nr.	Code	SITE NAME	
1	GR2230002	LIMNOTHALASSA KORISSION (KERKYRA)	
2	GR2140001	EKVOLES ACHERONTA (APO GLOSSA EOS ALONAKI) KAI STENA ACHERONTA	
3	GR2220003	ESOTERIKO ARCHIPELAGOS IONIOU (MEGANISI, ARKOUDI, ATOKOS, VROMONAS)	
4	GR2310001	DELTA ACHELOOU, LIMNOTHALASSA MESOLONGIOU - AITOLIKOU, EKVOLES EVINOU, NISOI ECHINADES, NISOS PETALAS	
5	GR2320011	YGROTOPOI KALOGRIAS-LAMIAS KAI DASOS STROFYLIAS	
6	GR2550005	THINES KYPARISSIAS (NEOCHORI - KYPARISSIA)	
7	GR2550003	NISOI SAPIENTZA KAI SCHIZA, AKROTIRIO AKRITAS	
8	GR2540002	PERIOCHI NEAPOLIS KAI NISOS ELAFONISOS	
9	GR3000003	ETHNIKO PARKO SCHINIA - MARATHONA	
10	GR4340001	IMERI KAI AGRIA GRAMVOUSSA - TIGANI KAI FALASARNA - PONTIKONISI, ORMOS LIVADI - VIGLIA	
11	GR4340015	PARALIA APO CHRYSOSKALITISSA MECHRI AKROTIRIO KRIOS	
12	GR4340013	NISOI GAVDOS KAI GAVDOPOULA	
13	GR4320003	NISOS CHRYSI	
14	GR4220020	NISOS MILOS: PROFITIS ILIAS - EVRYTERI PERIOCHI	
15	GR4220006	NISOS POLYAIGOS - KIMOLOS	
16	GR4220014	KENTRIKI KAI NOTIA NAXOS: ZAS KAI VIGLA EOS MAVROVOUNI KAI THALASSIA ZONI (ORMOS KARADES - ORMOS MOUTSOUNAS)	
17	GR4210005	RODOS: AKRAMYTIS, ARMENISTIS, ATTAVYROS, REMATA KAI THALASSIA ZONI (KARAVOLA-ORMOS GLYFADA)	

Threats

- Restricted natural regeneration
- Tourism
- Lack of public awareness
- Solid waste disposal
- Fire
- Grazing
- Wood cutting
- Climate change

The *Juniperus* species

Juniperus macrocarpa Sm.

The *Juniperus* species

Juniperus phoenicea L.

The "Junicoast" Project

Title: "Actions for the conservation of coastal dunes with *Juniperus* spp. in Crete and the South Aegean" (Greece)

Start date: 1-1-2009

End date: 31-12-2012

Extension: 31-8-2013

Total budget: 1.501.210 €

EC contribution: 1.125.908 € (75%)

Co-financing: 375.303 € (25%)

Beneficiaries

Coordinating Beneficiary:

Mediterranean Agronomic Institute of Chania (MAICh)

Associated Beneficiaries:

National and Kapodistrian University of Athens (NKUA), Faculty of Biology, Department of Botany

Decentralized Administration of Crete
Forest Directorate of Chania
Forest Directorate of Lasithi
Region of Crete
Regional Development Fund of Crete

Committees

Scientific committee:

Prof. Panagiotis Dimopoulos

Prof. Of Botany and Plant Ecology University of Patras

Dr. Louis F Cassar

Director of the Institute of Earth Systems University of Malta

Prof. Kerry B. Godfrey

School of Hospitality and Tourism Management Ontario, Canada

Mr. Antonio Vizcaino and Mr. Javier Jimenez Romo Municipality of Valencia, Spain

Stakeholders committee:

- Municipality of lerapetra
- Municipality of Kissamos
- Municipality of Kantanou-Selinou
- Municipality of Gavdos
- Decentralized Administration of Crete
- Decentralized Administration of Aegean
- Ministry of Environment Energy and Climate Change

External monitoring team:

Dr. Georgia ValaoraAstrale Regional Coordinator

Aim and Objectives

The **aim** of the project was to promote and enable the long term conservation of the priority habitat 2250* "Coastal dunes with *Juniperus spp.*" in Greece.

The **specific objectives** of the project were:

- To contribute to the consolidation and dissemination of a knowledge base for the protection, restoration, monitoring and evaluating of coastal dune with Juniperus spp. habitats in Greece.
- To understand, quantify and halt natural and anthropogenic threats that contribute to the long term degradation of the habitat.
- To design and implement actions for the protection and long term restoration of coastal dune with Juniperus spp. habitats.
- To provide support for better environmental governance in Natura 2000 sites through stakeholder involvement and training.

Actions

9 Preparatory actions

8 Concrete conservation actions

7 Public awareness and dissemination actions

6 Project operation and monitoring actions

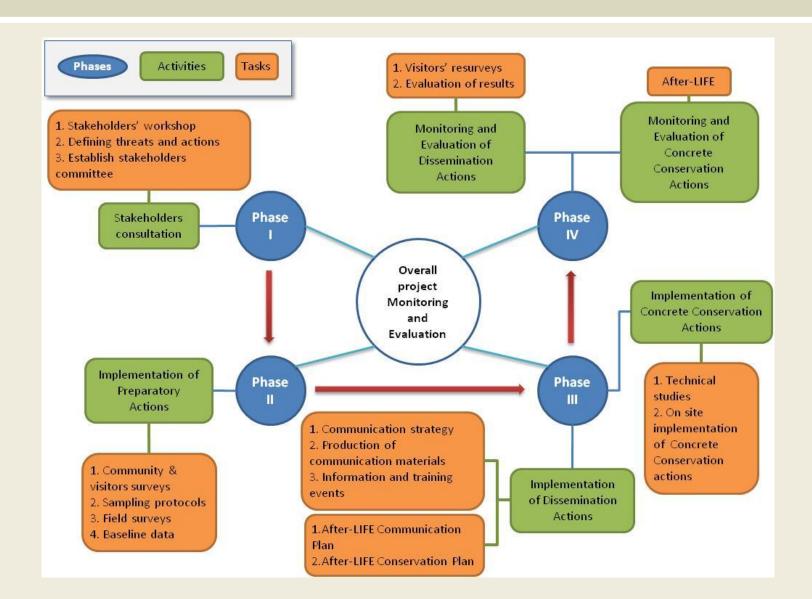
32 Deliverables

14 Milestones

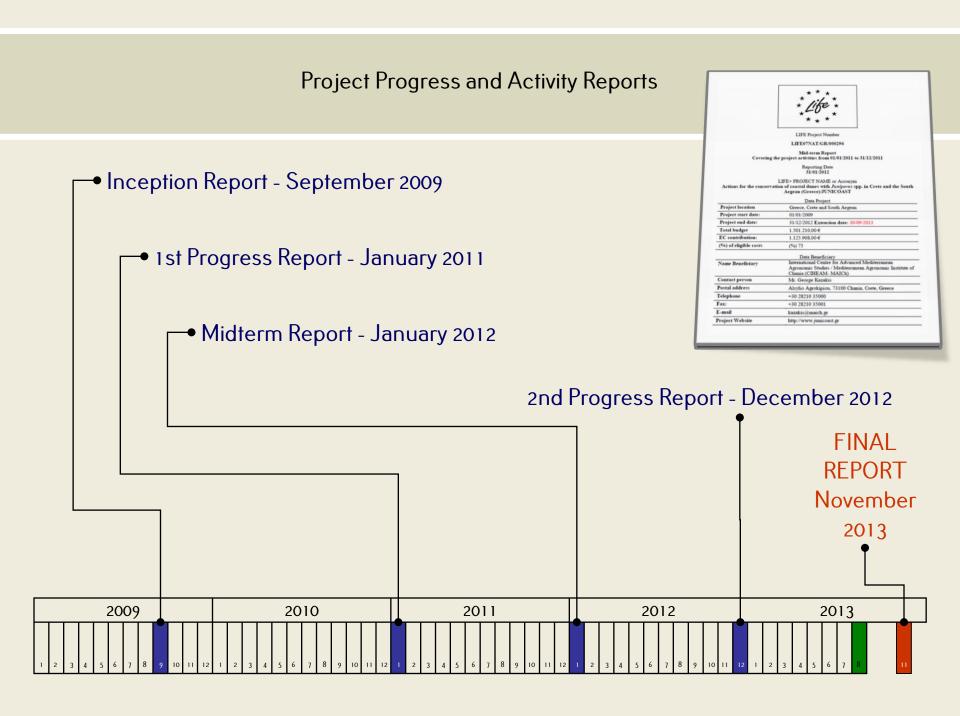

Shematic presentation of working method

Time table

					2009 2010			2011			2012			2013						
				I	П		ΙV	Ι	Ш	1111	ΙV	I	10	11 1	/ I	110	111.11	Ι	Ш	III I\
				1	4	7	10	1	4	7	10	1	4	7 1	0 1	4	7 10	1	4	7 1
ACTIONS	5	RESPONSIBLE BENEFICIARY	TITLE	2	5	8 9	11 12	2	5 6	8	11 12	2	5 6	8 1 9 1	1 2 2 3	4 5 6	8 12 9 12	1 2 3	4 5 6	8 1 9 1
	Α1	MAICH	Landform and land degradation processes in dune systems								Î									
Α.	Α2	MAICH	Determining the dune system plant communities' composition and structure																	
Preparatory	А3	NKUA	Composition and structure of Juniperus populations																	
actions,	Α4	MAICH	Habitat mapping																	
elaboration of	Α5	MAICH	Visitor impact assessment																	
management	A6	MAICH	Stakeholder consultation																	
plans and/or	A7	MAICH	Elaboration of long term monitoring protocols and selection of indicators																	
action plans	A8	NKUA	Elaboration of target habitat protection and restoration specifications																	
	Α9	MAICH	Determination of the Governance structure and legal status																	
									•			•								
	C1	FDC/FDL	On site habitat demarcation																	
	C2	FDC/FDL	Waste removal																	
C.	C3	NKUA	Enhancement of juniper regeneration																	
-	C4	NKUA	Restoration of the floristic composition and structure of the target habitat 2250*																	
conservation	C5	FDC/FDL	Fore dune stabilization through vegetation restoration								T									
actions	C6	FDC/FDL	Visitor management intervention and infrastructures																	
	C7	MAICH	Design and installation of Signs																	
	C8	MAICH	Ex situ conservation and propagation of keystone species																	
	•		<u> </u>																	
	D1	MAICH	Development and implementation of a communication strategy																	
D.	D2	MAICH	Website development																	
Public	D3	MAICH	Environmental education campaign																	
awareness and	D4	MAICH	Training for habitat protection and restoration																	
disseminatio	D5	MAICH	Production and dissemination of habitat protection and restoration guidelines																	
n of results	D6	MAICH	Dissemination of findings to the scientific community and Layman's report																	
	D7	MAICH	After-LIFE communication and conservation plans																	
				-																
E.	E1	MAICH	Project coordination and management																	
Overall	E2	MAICH	Monitoring and evaluation of the effectiveness of the project																	
project	E3	MAICH	Scientific Committee																	
operation	E4	MAICH	Networking with other similar LIFE projects																	
and	E5	MAICH	Stakeholder Committee																	
monitoring	F6	MAICH	External auditing			-							_	_	_					

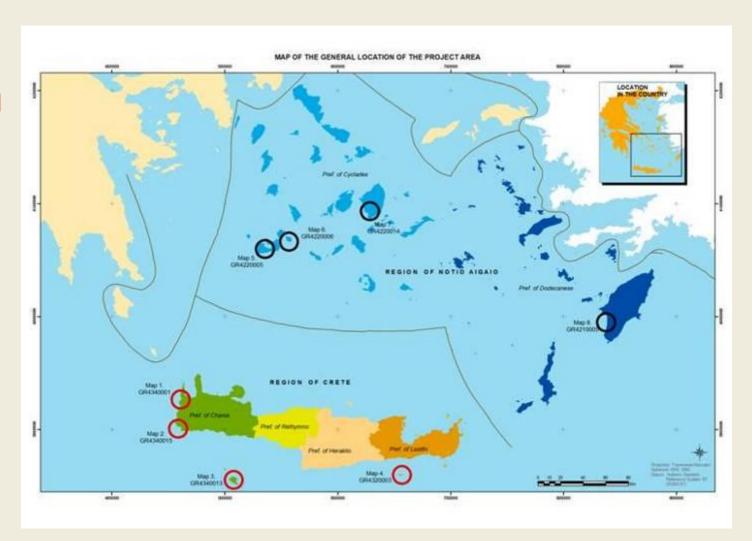
Project Areas

Crete:

- Gavdos island
- Kedrodasos
- Falasarna
- Chrysi island

South Aegean:

- Rodos
- Naxos
- Milos
- Polyaigos

KEDRODASOS

KEDRODASOS

GAVDOS

GAVDOS - SARAKINIKO

GAVDOS - AGIOS IOANNIS

GAVDOS - LAVRAKAS

FALASARNA

CHRYSI

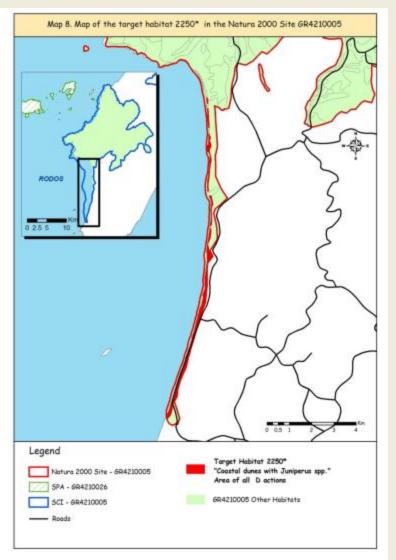
CHRYSI

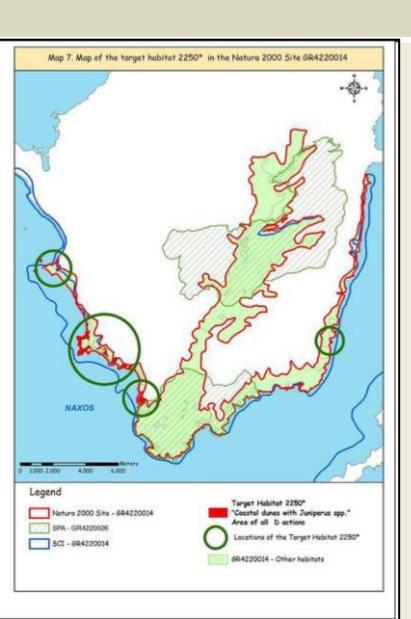

RHODES ISLAND

NAXOS ISLAND

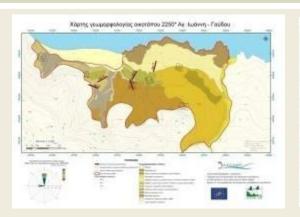

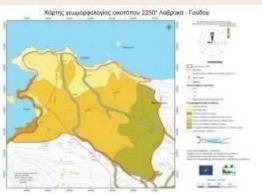

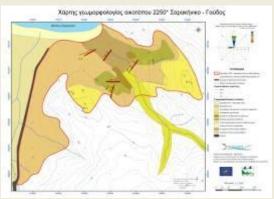

PREPARATORY ACTIONS

A1. Landform and land degradation processes in dune systems

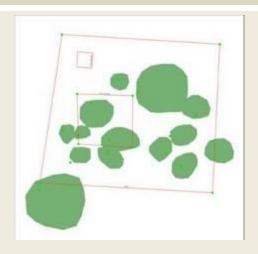

A2. Determining the dune system plant communities' composition and structure

30x30m plots 10x10 m relevé 3x3 m relevé

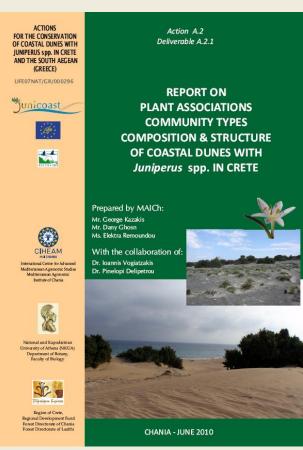
Number of species: 142

Families: 33, Poaceae (14%), Compositae (13.4%) and

Fabaceae (11.3%)

Life forms: 6, Therophytes (56%), Chamaephytes (16%)

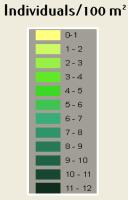
Endemic species: 4.9% (7 / 142)

ACTIONS TO THE CONSTITUTION TO THE CONSTITUTION TO THE CONSTITUTION THE CO

Maps of population density (Method: Ordinary Kriging)

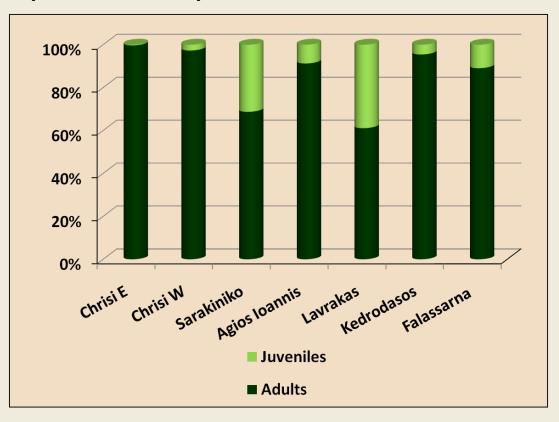

Sex Ratio of Juniperus macrocarpa

Chrisi E	M/F = 1.68
Chrisi W	M/F = 1.24
Sarakiniko	M/F = 1.12
Agios Ioannis	M/F = 1.03
Lavrakas	M/F = 0.97
Kedrodasos	M/F = 1.04
Falassarna	M/F = 1.04

Regeneration of *Juniperus macrocarpa*

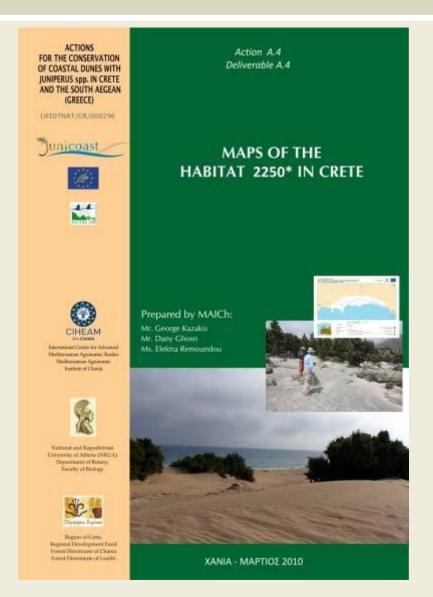
Age of subpopulations (measured by tree rings)

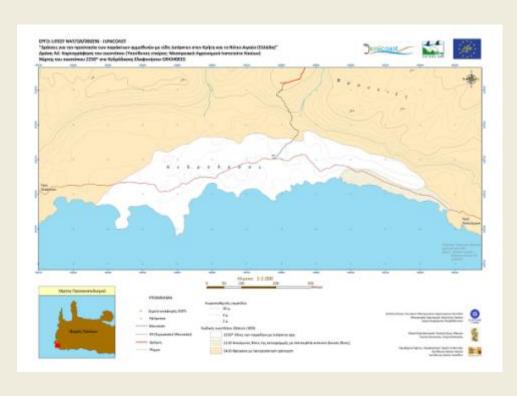
	Population mean age(years)	Maximum age (years)
Chrysi East	180 - 200	344
Sarakiniko	150-180	212
Ag. Ioannis	190-210	296
Lavrakas	100-120	159
Kedrodasos	70 - 100	150

A4. Habitat mapping

A4. Habitat mapping

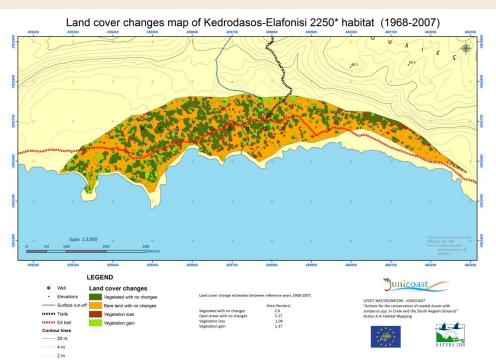
Mapping of Land Cover Changes

Kedrodasos (2007)

Kedrodasos (1968)

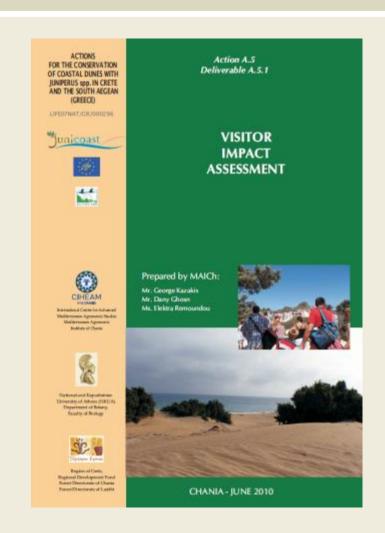

A4. Habitat mapping

Mapping of Land Cover Changes

	Area(ha)					
Vegetation cover change	Lavrakas Gavdos	Agios Ioannis Gavdos	Falasarna	Kedrodasos	Chrysi East	Chrysi West
	1945-2007	1945-2007	1968-2007	1968-2007	1968-2007	1968-2007
Maintained open areas	30.11 (31%)	14.57 (63%)	2.122 (77%)	5.267 (51%)	18.8 (49%)	26.97 (49%)
Vegetation decline	4.05 (4%)	1.15 (5%)	0.145 (5%)	1.044 (10%)	2.74 (7%)	2.5 (4%)
Vegetation increase	19.10 (20%)	2.97 (13%)	0.333 (12%)	1.365 (13%)	4.87 (13%)	4.936 (9%)
Maintained vegetation cover	43.99 (45%)	4.48 (19%)	0.158 (6%)	2.606 (26%)	12.14 (31%)	20.7 (38%)
Total	97.25	23.17	2.758	10.282	38.55	55.106

- Social survey
- Spatial distribution of the visitors use
- Patterns of use (trails, camping locations and hotspots)
- **Assessment of sites condition** (damage on Juniper trees, cover of root exposure, ground cover vegetation and a litter survey)

KEDRODASOS: half of visitors (54%) camp for two or more days

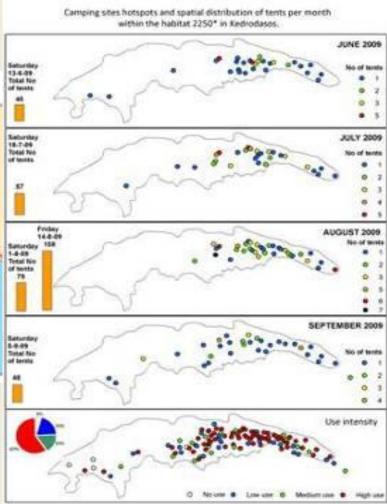
GAVDOS: majority of visitors (65%) are staying for 5 or more days. Visitors going to Gavdos on a daily trip accounted only for 2%.

CHRYSI: majority of visitors (67%) are mainly visiting the island on a daily trip and returning to lerapetra in the afternoon. Only 13% of the visitors to Chrysi are staying for more than 2 days.

Level of environmental awareness: moderate (only 35% of the visitors knew that the habitat is included in the Natura 2000 network)

Trail mapping Main and secondary trails in the habitat 2250° in Kedrodasos. LEGEND - Main trade lacendary trails abitive 2250r

Mapping of camping sites

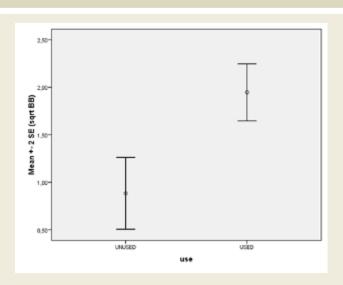
A₅. Visitor impact assessment

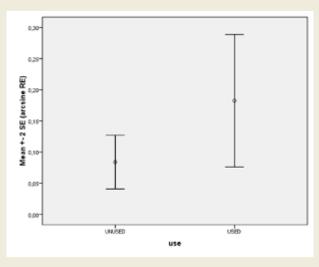
Damage on Juniper trees

(significant difference between used and unused plots)

Cover of root exposure

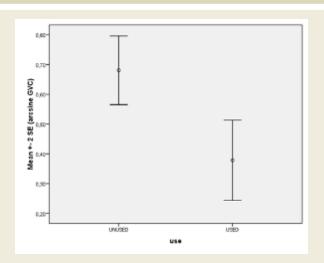
(significant difference between used and unused plots)

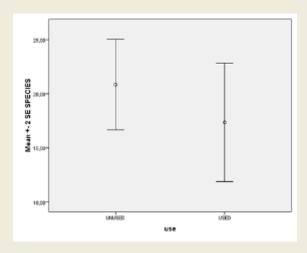
Ground vegetation cover (%)

(No significant difference between used and unused plots since most species are therophytes)

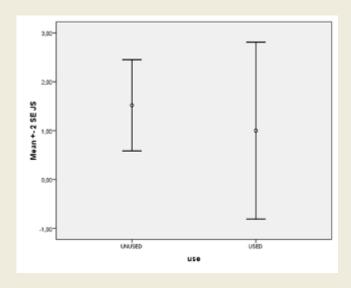
Number of plant species

(No significant difference between used and unused plots since most species are annuals)

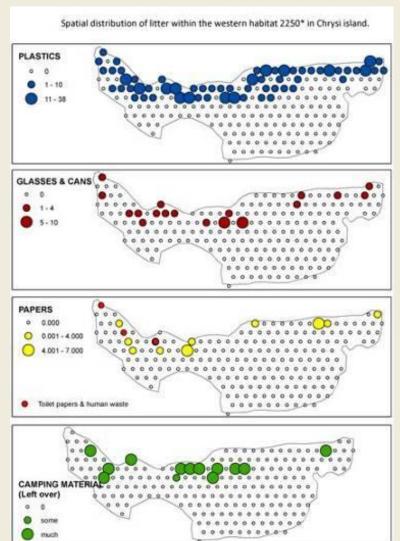

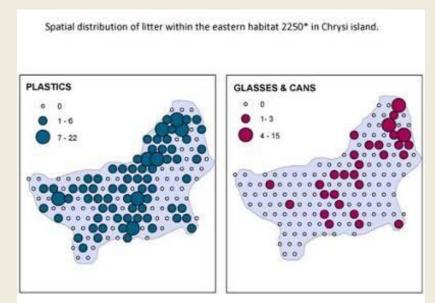
Number of Juniperus seedlings

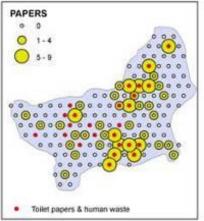
(No significant difference between used and unused plots. The germination of the seeds and the survival of the seedlings depend on various environmental factors)

Litter Survey

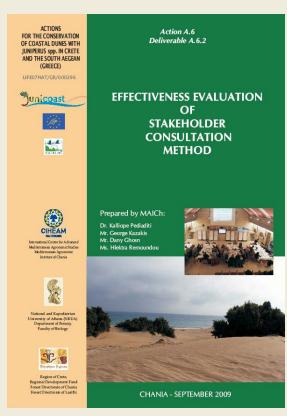

A6. Stakeholder consultation

- Establish the stakeholders level of awareness, perceived values, threats and recommendations for conservation.
- Interviews (face to face or telephone) were carried out with Local Authority officials, tourism operators and businesses as well as community representatives.
- Local community surveys

A6. Stakeholder consultation

A6. Stakeholder consultation

Conclusions

- Threats related mainly to tourism, overgrazing, fire risk, Pine encroachment and cutting of branches are perceived to be compromising the status of the habitat at all sites,
- Existing management of all sites is considered as insufficient or ineffective presently,
- Governance issues are proving barrier to the effective management of the habitat,
- Systematic monitoring and information collection regarding the habitat-is currently limited or non existent.

Recommendations

- Need to raise awareness of stakeholders and local communities regarding the values and threats,
- Need to design and apply an appropriate code of conduct while on sites,
- Need to establish the impact of visitors on the habitat at all sites,
- Implement appropriate yet feasible visitor management and conservation actions,
- Greater engagement and collaboration between stakeholders and the involvement of the local communities.
- Engage children in awareness raising and conservation actions for the habitat,
- Visitor management actions need to be discussed collectively with stakeholders to ensure their feasibility, maintenance and long term feasibility given current absence of management authority and maintenance funds.

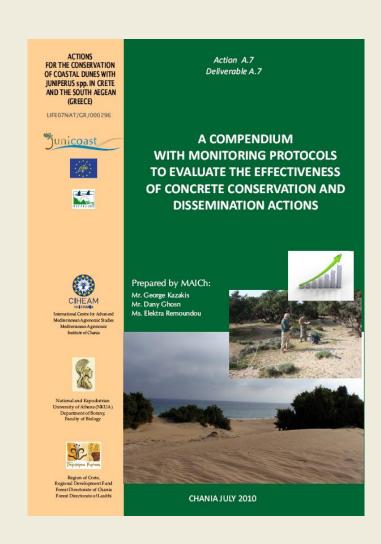
A7: Elaboration of long term monitoring protocols and selection of indicators

5 monitoring protocols and 10 monitoring indicators:

- 1: Amount, distribution and composition of litter
- 2: Number of broken branches, cover of root exposure (%), ground vegetation cover (%), and total number of plant species
- 3: Juniperus regeneration
- 4: vegetation cover of keystone species, sex ratio of *J. macrocarpa* and presence of invasive species
- 5: Level of public environmental awareness

Indicators description includes:

- Background and objectives
- Sampling design
- Field methods
- Data handling, analysis, and reporting
- Personnel requirements and training
- Operational requirements
- Standard Operating Procedures (SOPs)

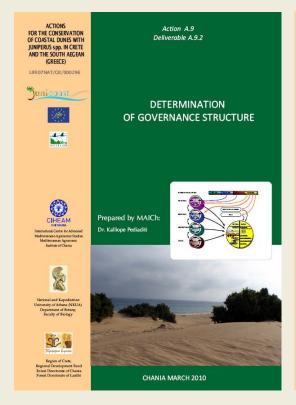

A8. Elaboration of target habitat protection and restoration specifications

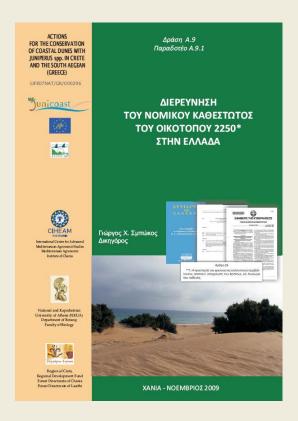
- Degradation factors for each site
- Deviation from desired state
- Habitat threats
- Recommended actions

A9. Determination of the Governance structure and legal status

A9. Determination of the Governance structure and legal status

Conclusions:

- The analysis of the governance structure showed a fragmentation of responsibilities and a lack of clarity regarding the form of governance and delegation of responsibilities resulting in confusion and inability to determine accountability.
- The analysis of the responsibilities of various agencies and services recognized the lack of Management Bodies who should have the authority to ensure the effective management and longterm protection of the areas. The legislation is not considered to be a problem, but rather the lack of its enforcement.
- Limiting factors for the relevant bodies included: lack of adequate funding, difficult access to the areas, and incomplete information on the necessary measures to be implemented.
- The Greek legislation does not provide specific provisions to protect the habitat 2250*. The protection of this habitat occurs under general provisions on the environment through legal and administrative acts related to protected goods, which are in direct relation to the habitat (coast, dunes, beach, etc.).

C1. On site habitat demarcation

Technical description: Chestnut poles diameter 8-10cm, height 2m. Distance between sticks depended on the topography, the vegetation and the area of each site.

C2. Waste removal

C3. Enhancement of juniper regeneration

Fencing young individuals of *Juniperus macrocarpa*

Concrete Conservation Actions C4. Re

C4. Restoration of the floristic composition and structure

Planting female individuals of *Juniperus macrocarpa*

Rooted cuttings

C4. Restoration of the floristic composition and structure

Removal of invasive *Pinus brutia* by uprooting young individuals

C4. Restoration of the floristic composition and structure

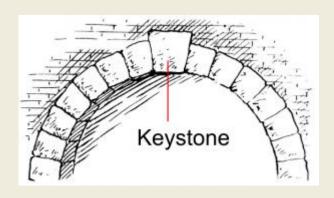
Planting keystone species of habitat 2250*

Pancratium maritimum

Centaurea pumilio

C4. Restoration of the floristic composition and structure

Eradication of alien species

Carpobrotus edulis

C₅. Fore dune restoration

Concrete Conservation Actions C6. Visitor management intervention and infrastructures

Path deliniation and installation of wooden boardwalks

Installation of wooden tables and benches

Concrete Conservation Actions C6. Visitor management intervention and infrastructures

Path delineation

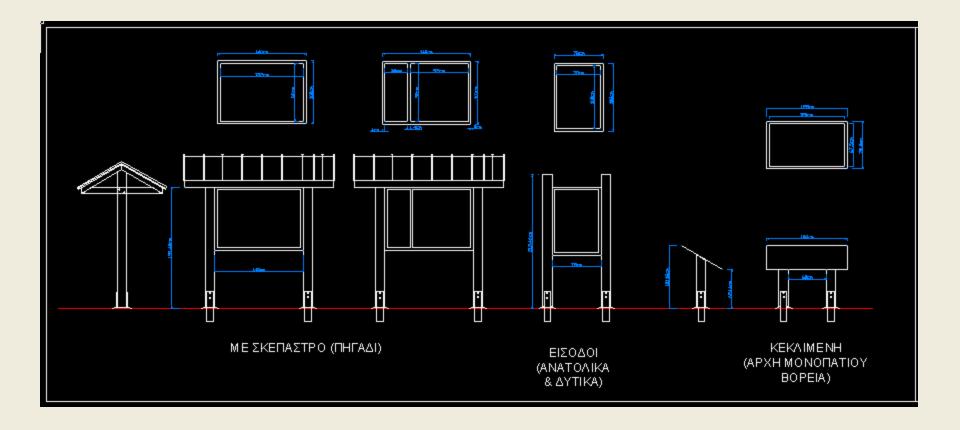

Concrete Conservation Actions C6. Visitor management intervention and infrastructures

Installation of wooden boardwalks, width 1,50m

C7. Design and installation of Signs

Information sign at the entrance of the habitat

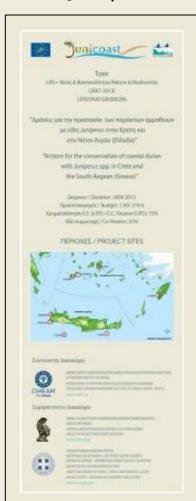

Two-sided information sign inside the habitat

Project panel

Habitat description panel

C7. Design and installation of Signs

Site-specific panel

C8. Ex situ conservation and propagation of keystone species

- Seed collection of Juniperus macrocarpa, J. phoenicea and 30 other keystone species
- Storage of collected seeds at the seed bank of MAICh
- Protocols for seed collection, handling and storage of collected keystone species
- Protocols for seed germination of collected keystone species
- Propagation of Juniperus macrocarpa, J. phoenicea and other keystone species
- Collection and propagation of female cuttings of *J. macrocarpa*

C8. Ex situ conservation and propagation of keystone species

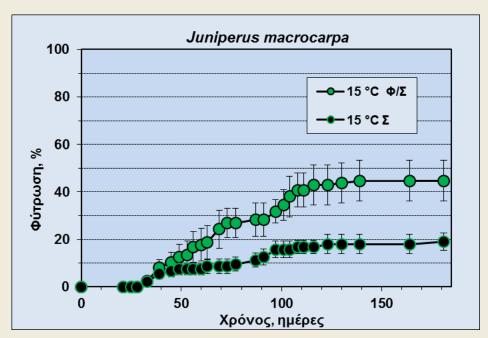

C8. Ex situ conservation and propagation of keystone species

PUBLIC AWARENESS AND DISSEMINATION OF RESULTS

Project leaflet

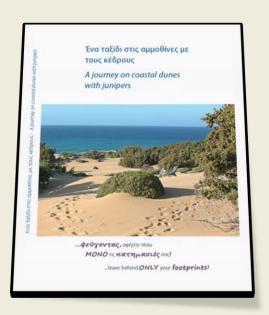
Posters
T-shirts
Radio spot (Gavdos FM)
Project presentation on YOUTUBE

Video production

Code of Conduct

Αγαπητοί επισχέπτες, οι ακόλουθες πρακτικές θα ελαχιστοποιήσουν τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και θα βοηθήσουν στη διατήρηση της φυσικής ομορφιάς του οικοτόπου.

Dear visitors, the following practices would minimize the negative impact on the environment and maintain the natural beauty of the habitat.

Μην κόβετε κλαδιά από τους κέδρους. Ακόμα και αν φαίνονται ξερά, βοηθούν στη συγκράτηση της άμμου, στη στήριξη των κέδρων και αποτελούν σημαντικό παράγοντα της φυσικής ισορροπίας των αμμοθινών.

Don't cut juniper tree branches. Even if they seem dry, do not cut tree branches for firewood, as these branches allow sand trapping encouraging further dune formation.

Μην πετάτε σκουπίδια. Αφήστε τον οικότοπο καθαρότερο απ' ότι τον βρήκατε, μαζέψτε τα σκουπίδια και μεταφέρετέ τα στους κάδους συλλογής ή στους κατάλληλους κάδους ανακύκλωσης.

Collect your rubbish. If you've carried it in, carry it out. Don't burn or bury rubbish, and if you come across other people's rubbish, do the environment a favor: take it with you and dispose it correctly in the appropriate rubbish bins.

Περπατάτε στα μονοπάτια. Όπου είναι εφικτό προσπαθήστε να περπατάτε στα μονοπάτια. Ετσι δεν καταστρέφονται τα νεαρά κέδρα και η υπόλοιπη χλωρίδα, ενώ αποφεύγεται η διάβρωση του εδάφους.

Walk on established paths. To prevent damage on vegetation and to reduce soil erosion, please, walk on established paths, where possible.

Αποφύγετε το άναμα φωτιάς. Τα κέδρα δεν είναι πυρόφιλο είδος και δεν αναγεννούνται μετά τη φωτιά. Μην ανάβετε φωτιά, υπάρχει πάντα κίνδυνος πυρκαγιάς. Σε περίπτωση ανάγκης τηλεφωνήστε στο 199.

Avoid lighting fires. Juniper is not a fire-resistant species and it does not regenerate after fire. Do not light fires; there is always a risk of fire. In case of emergency call 199.

Μην ενοχλείτε. Σεβαστείτε την προσωπική ζωή, την κουλτούρα και τις συνήθειες των άλλων επισκεπτών και των ανθρώπων που ζουν στην περιοχή.

Respect your fellow visitors and the local community. Keep noise levels to a minimum to avoid disturbing others, respect the privacy, cultural heritage, habits and traditions of local community.

Φεύγοντας, πάρτε μαζί σας τις εμπειρίες σας και τις αναμνήσεις σας. Αφήστε πίσω **ΜΟΝΟ** τις **πατημασιές** σας!

Σας ενημερώνουμε ότι σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία (Ν.392/76 & Ν.2160/93) η ελεύθερη κατασκήνωση απαγορεύεται.

Upon leaving, take with you your experiences and memories.
Leave behind **ONLY** your **footprints!**

According to the Greek legislation (Law 392/76 & Law 2160/93) free camping is prohibited.

Exhibition "Agrotikos Augustos" Chania 2012, 2013

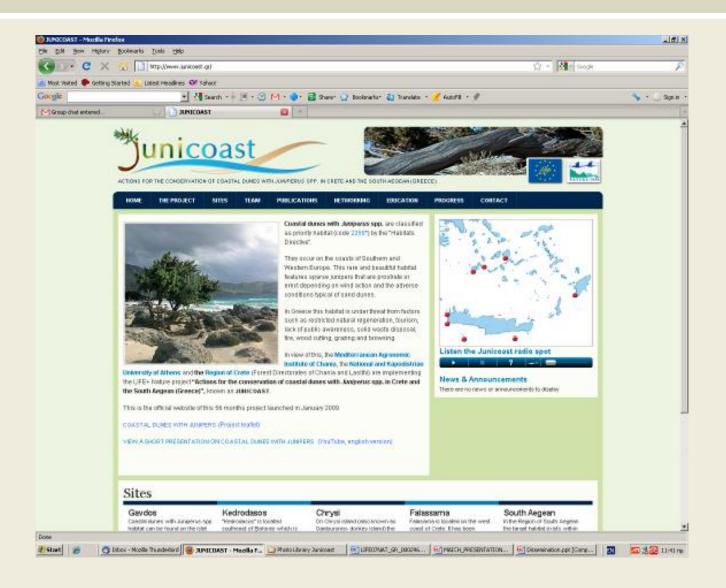

Newspaper articles

School teachers' educational booklet

Environmental education workshop - Chania

Site visits to Kedrodasos with school teachers and students

Environmental education workshop - Naxos

Organisation of Student weeks - MAICh

On-site discussions with campers :

In Gavdos

In kedrodasos

Environmental education workshop co-organized with the Environmental Education Center of Ierapetra

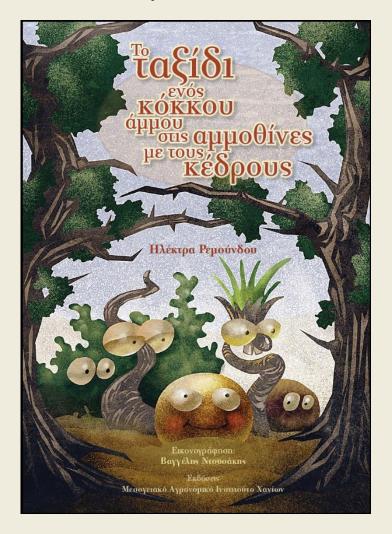

Student information at summer camps in Akrotiri-Chania

Children fairy tale

D4. Training for habitat protection and restoration

Training workshop - Naxos

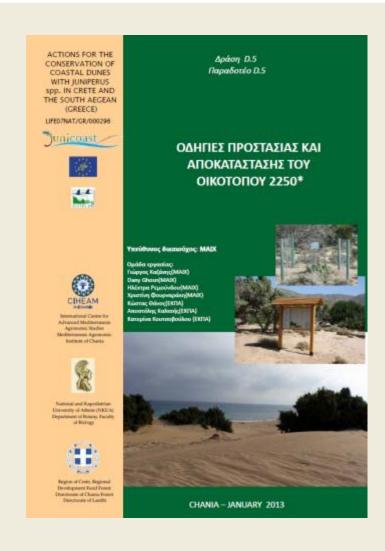

D5. Production and dissemination of habitat protection and restoration guidelines

The habitat protection and restoration guidelines include:

- The habitat description
- The description and the methodologies of preparatory actions
- The description, the technical details of the implementation of concrete conservation actions
- The description of dissemination actions
- The monitoring methods

D6. Dissemination of findings to the scientific community and Layman's report

The associated beneficiary NKUA presented a poster in Greek entitled: "Σύνθεση και δομή των υποπληθυσμών του είδους *Juniperus macrocarpa* στην Κρήτη" at the 5th Panhellenic Congress of Ecology that was held on 07-10.10.2010 in Patras.

The associated beneficiary NKUA presented a poster entitled: "Population data analysis of *Juniperus macrocarpa* subpopulations in four sites at Crete towards the implementation of specialized conservation actions" at the 12th Congress of Hellenic Botanical Society that was held on September 2011 in Rethymno.

D6. Dissemination of findings to the scientific community and Layman's report

Journal of Environmental Management 113 (2012) 308-318

Contents lists available at SciVerse ScienceDirect

Journal of Environmental Management

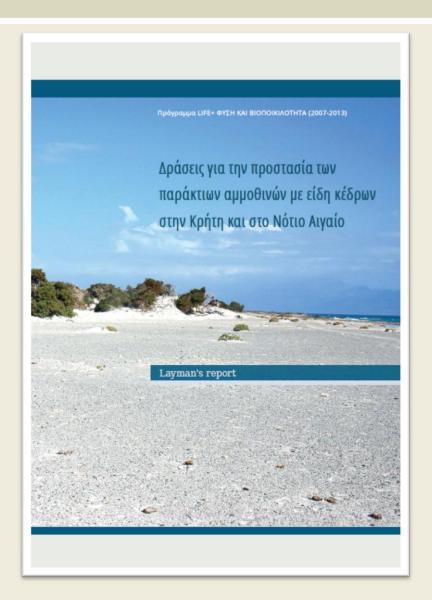
Participation in the management of Greek Natura 2000 sites: Evidence from a cross-level analysis

Evangelia Apostolopoulou^{a,1,3}, Evangelia G. Drakou^{a,2,3}, Kalliope Pediaditi^{b,*,3}

a Department of Ecology, School of Biology, Aristotle University of Thessaloniki, UPB 119, 54124 Thessaloniki, Greece

b Mediteranean Agronomic Institute of Chania, Makedonias 1, Chania, Crete 73100, Greece

D6. Dissemination of findings to the scientific community and Layman's report

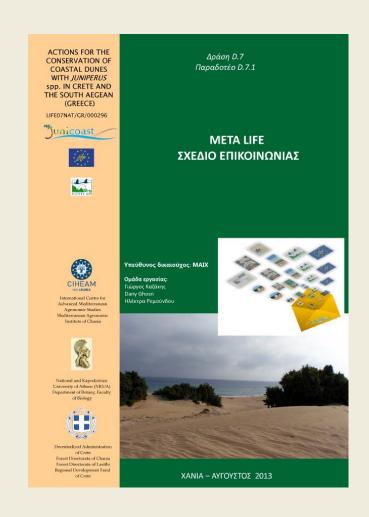

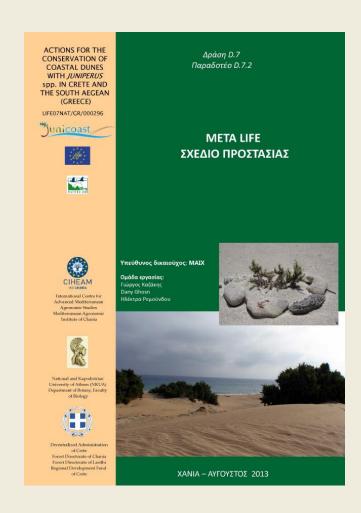
D7. "After-LIFE" communication plan

The after-LIFE communication plan identify and propose communication activities which will be implemented after the end of the project.

D7. "After-LIFE" conservation plan

The after-LIFE conservation plan identify and propose conservation and management activities which will be implemented after the end of the project.

OVERALL PROJECT COORDINATION AND MONITORING

E2. Monitoring of the effectiveness of the dissemination actions

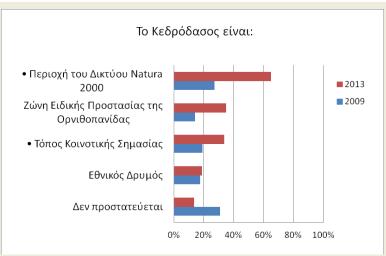
The dissemination actions of the project included among others:

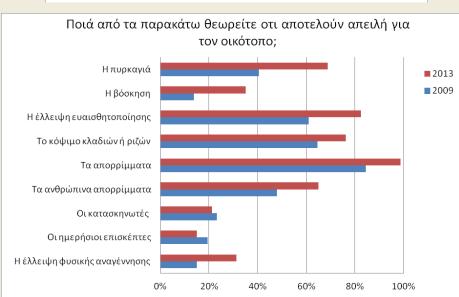
- The leaflet of the project produced and distributed (ferry boats, and on-sites) at the begining of the project
- 2. The radio spot aired during two consecutive summer seasons (May-Septemeber 2011 and 2012)
- 3. Various events and Media publicity since the begining of the project
- 4. Information signs installed at the entrance/exit and within all the habitat areas.

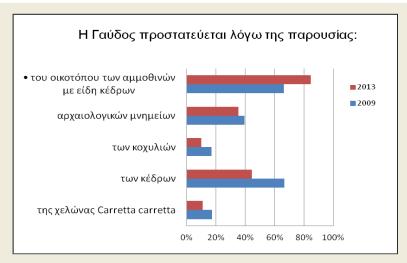
The monitoring of the effectiveness of the dissemination actions was implemented by collecting questionnaires at the begining (2009) and at the end (2013) of the project.

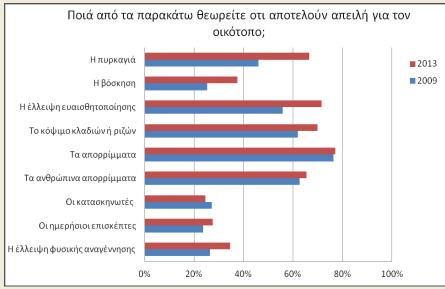
Το πρόγραμμα (Ελλάδα)" είνε Βιοποικιλότητε πρόγραμμα κ σχεδίασε/εφάι	γν προστασία των παράκτιων αμμ JUNICOAST "Δράσεις για την προ- ει ένα πρόγραμμα διάρκειας 56 ε. Ικοπός του προγράμματος είν ατέγραψε τη σημερινή κατάστ ερμοσε δράσεις όπως, αποκατάστ ενω κπισκκτών και δράσεις ενημ	στασία μηνών ναι να ταση σ	των παράκτιω (2009-2013) διασφαλίσει τ την Κρητη (Ι	ν αμμοί που υλ την μακ Νήσος	θινών με είδ Ιοποιείται <i>σ</i>	η Juniperus στ		(ΕΛΛάδα).	
(Ελλάδα)" είνα Βιοποικιλότητα πρόγραμμα κ σχεδίασε/εφάμ	ει ένα πρόγραμμα διάρκειας 56 ε. Ικοπός του προγράμματος είν ατέγραψε τη σημερινή κατάστ ομοσε δράσεις όπως, αποκατάστ	μηνών ναι να ταση σ ταση το	(2009-2013) διασφαλίσει τ την Κρητη (Ι	που υλ την μακ Νήσος	λοποιείται σ		mu Kori		
διευκόλυνσης					Χρυσή, Γα αμμοθινών,	ύδος, Κεδρό κατασκευή ή	ου LIFE οικοτ δασος πιων	+ για τη Φ όπου στην και Φαλάι υποδομών δ	ύση και τι Ελλάδα. Τι ταρνα) κα
	πραγματοποιήται για να καταγρ	αφεί τ	ο επίπεδο περ	ιβαλλοι	ντικής ευαισ	Θητοποίησης	TWV EF	τισκεπτών	
για τον οικότο	πο των αμμόλοφων με κέδρους.								
Ημερομηνία:	Φύλο:		н	λικία:					
Ποιες από τις τ	ταρακάτω προτάσεις πιστεύετε π	ιως είνο	ει <u>ΣΩΣΤΕΣ</u> και τ	ποιες Δ	ΑθΟΣ:				
	ατεύεται λόγω της παρουσίας:					ΙΩΙΤΟ	-	MOOI	ΔEN ΞΕΡΙ
	aretta caretta								
	(λεγόμενοι κέδροι)								
των κοχυλιών					_		-		-
των αρχαιοτή					_				
Άλλος λόγος (πε	υ αμμολόφων με κέδρους νοαδιορίστε)								_
	Εθνικός Δρυμός;								
	α στο δίκτυο ΝΑΤURA2000:								
Η Γαύδος έχει χ	αρακτηρισθεί ως Περιοχή Κοινοτικ	of a Feet							
Στη Γαύδο έχου	ν ορισθεί Ζώνες Ειδικής Προστασί								
Η Γαύδος ΔΕΝ χ			ασιας (501)						
			ασιας (501)						
	ροστατεύεται	ας							
Παρακαλώ υπ		ας	<u>wveite</u> με τις c						
	ροστατεύεται οδείξατε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u>	ας ή <u>διαφ</u>		tio .	θες προτάσε Διαφωνώ	τις: Ούτε διαφι Ούτε συμφ		Συμφωνώ	Συμφωνι
Ηκατασκήνωση	ιροστατεύεται οδείξατε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u> υποβαθμίζει το οικοσύστημα τω:	ας ή <u>διαφ</u>	ωνείτε με τις ο Διαφωνι	tio .		Ούτε διαφι		Συμφωνώ	
Η κατασκήνωση αμμολόφων με	ιροστατεύεται οδείξατε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u> υποβαθμίζει το οικοσύστημα τω τους κέδρους	ας ή <u>διαφ</u>	ωνείτε με τις ο Διαφωνι απόλυτο	tio .	Διαφωνώ	Ούτε διαφι Ούτε συμφ			απόλυτα
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ	ιροστατεύεται οδείξατε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u> υποβαθμίζει το οικοσύστημα τω:	ας ή <u>διαφ</u>	ωνείτε με τις ο Διαφωνι απόλυτο	tio .	Διαφωνώ	Ούτε διαφι Ούτε συμφ			απόλυτα
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ είναι επαρκής.	ροστατεύεται οδείζατε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u> υποβαθμίζει το οικοσύστημα τω τους κέδρους ιαχείριση των αμμόλοφων με κέδ	άς ή <u>διαφ</u> ν ρους	ωνείτε με τις ο Διαφωνι απόλυτο	tio .	Διαφωνώ 2	Ούτε διαφι Ούτε συμφ		4	απόλυτα 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ είναι επαρκής. Σε μερικές περυ	ιροστατεύεται οδείξατε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u> υποβαθμίζει το οικοσύστημα τω τους κέδρους	άς ή διαφ ν ρους ευτεί	ωνείτε με τις ο Διαφωνι απόλυτο	tio .	Διαφωνώ 2	Ούτε διαφι Ούτε συμφ		4	απόλυτα 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ είναι επαρκής. Σε μερικές περυ	ροστατεύεται οδείζατε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u> μποβαθμίζει το οικοσύστημα των τους κέδρους αυχείρου των αμμόλοφων με κέδ οχές στη Γαύδο πρέπει να απαγορ ους επισκέπτες ώστε να απαγορ ους επισκέπτες ώστε να προστατει	άς ή διαφ ν ρους ευτεί	ωνείτε με τις ο Διαφωνι απόλυτι 1	tio .	Διαφωνώ 2 2	Ούτε διαφι Ούτε συμφ 3		4	апо́хита 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ είναι επαρκής Τε μερικές περω η πρόσβαση στι οι αμμόλοφοι μ Οι περιοχές με	ροστατεύεται οδείξατε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u> υποβαθμίζει το οικοσύστημα των τους εδόρους αιχείρους το το τεκτορίστη των το το τροστατεί αιχείρους το τροστατεί ε τους εδόρους το τροστατεί ε τους εδόρους στο προστατεί ε τους εδόρους στο προστατεί ε τους εδόρους στο προστατεί ε τους εδόρους στο το το τροστατεί ε τους εδόρους στο το το τροστατεί ε τους εδόρους στο το περόσους στο το τροστατεί ε τους εδόρους στο το το τροστατεί ε τους εδόρους στο τροστατεί ε τους εδόρους στο το τροστατεί ε τους εδόρους στο τροστατεί ε το τροστατεί τους εδόρους στο τροστατεί ε του	άς ή διαφ ν ρους ευτεί υτούν	<u>ωνείτε με τις ο</u> Διαφωνί απόλυτο 1 1	tio .	Διαφωνώ 2 2 2	Ούτε διαφι Ούτε συμφ 3 3		4	5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ είναι επαρκής. Σε μερικές περιο η πρόσβαση στο οι αμμόλοφο με Οι περιοχές με χρειάζονται περ	οδείζατε κατά ποσό <u>συμφωνείτα</u> υποβαθμίζει το οιωσύστημα τω τους εέδρουν αμεςίριση του αμεςίριση του αμεςίριση του αμεςίριση του αμεςίριση του ε τους εέδρους αμερώδρους και εέδρους δεν αμερώδρους και εξορους δεν αμερώδρους και εξορους αμερώδρους και εξορους αμερώδρους και εξορους αμερώδρους αμερώ	ας ή διαφ ν ρους ευτεί υτούν	ωνείτε με τις ο Διαφωνι απόλυτι 1	tio .	Διαφωνώ 2 2	Ούτε διαφι Ούτε συμφ 3		4 4	апо́хита 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ είναι επαρκής. Σε μερικές περυ η πρόσβαση στι οι αμμόλοφοι μ Οι περιοχές με ι χρειάζονται περ Οι επισκέπτες θ	οδείζατε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u> υποβαθμίζει το οικοσύστημα των τους εξόρους αυχείρους του αμμόλοφων με εξό το μές του πρώτει να απαγορώς νε επιστέπετ ή πρώτει να απαγορώς νε πιστέπετ ή πρώτει το τους εξόρους αυμόλοφους και εξόρους στο απέρους απαγορώς απέρους του την πρότοισία α πέραιε να εξώνους τους απέρους απέρα του εξώνους απέρα του εξώνους απέρους απέρα του εξώνους απέρα του εξώνου την πρότοισία α πέραιε να εξώνου την πρότοισία α πέραιε να εξώνου πορομομέρου απέρα να εξώνου πορομομέρου α πέραιε να εξώνου του πορομομέρου α πέραιε να εξώνου του πορομομέρου α πέραιε να εξώνου α πέραιε να του α πέραιε να του α πέραιε να του α πέραιε να του α πέρα του α πέραιε να του α πέραιε να του α πέραιε να του α πέραιε να του α πέρα α πέρ	ας ή διαφ ν ρους ευτεί υτούν	<u>ωνείτε με τις ο</u> Διαφωνί απόλυτο 1 1	tio .	Διαφωνώ 2 2 2	Ούτε διαφι Ούτε συμφ 3 3		4 4	5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ είναι επαρκής. Σε μερικές περυ η πρόσβαση στι οι αμμόλοφοι μ Οι περιοχές με ι χρειάζονται περ Οι επισκέπτες θ	οδείζατε κατά ποσό <u>συμφωνείτα</u> υποβαθμίζει το οιωσύστημα τω τους εέδρουν αμεςίριση του αμεςίριση του αμεςίριση του αμεςίριση του αμεςίριση του ε τους εέδρους αμερώδρους και εέδρους δεν αμερώδρους και εξορους δεν αμερώδρους και εξορους αμερώδρους και εξορους αμερώδρους και εξορους αμερώδρους αμερώ	ας ή διαφ ν ρους ευτεί υτούν	<u>ωνείτε</u> με τις ο Διαφωνι απόλυτο 1 1	tio .	2 2 2 2	Ούτε διαφι Ούτε συμφ 3 3 3		4 4	5 5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφυτάμενη δ είναι επαρκής. Σε μερικές περι η πρόσβαση στι οι αμμόλοφοι μ Οι περισζόνται περ Οι επισκέπτες θ παίρνουν μαζί τ	οδείξετε κατά ποσό <u>συμφωνείτε</u> υποβαθμίζει το οκοσύστημα των τους κέδρους μερίους συμφωνείτες περιουργώνες το τους τους τους κέδρους περιουργώνες τους κέδρους περιουργώνες	ή διαφ ν ρους ευτεί υτούν τους	ωνείτε με τις ο Διαφωνι απόλυτο 1 1 1	ac	Διαφωνώ 2 2 2 2 2	Ούτε διαφε Ούτε συμφ 3 3 3 3		4 4	5 5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφυτάμενη δ είναι επαρκής. Σε μερικές περικ η πρόσβαση στι οι αμμόλοφοι μ Οι περιοχές μ ε χρειάζονται περ Οι επισκέπτες θ παίρνουν μαζί τ Τι κατά τη γνώ	ροστατεύεται σδεξίσει εντά ποσό <u>φυμφωνείτε</u> υποβεθηθείς το σοσούστημα των τως εξέσως στως εξέσως στως εξέσως στως εξέσως στως εξέσως ε τους εξέσως απορείμεματα τως μη ασος αποκελετάς κά πελελή για τις π μη ασος αποκελετάς κά πελελή για τις π μη ασος αποκελετά κατελλή για τις π μη ασος αποκελετά κατελλή για τις π	ή διαφ ν ρους ευτεί υτούν τους κα	- με αμμόλοφο	ους και	Διαφωνώ 2 2 2 2 2 κέδρους στι	Ούτε διαφε Ούτε συμφ 3 3 3 3 3 3	ωνώ	4 4 4	5 5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφυτάμενη δ είναι επαρές περυ η πρόσβαση στο οι αμμόλοφοι με Οι περιοχές με χρειάζονται περ Οι επισκέπτες θ παίρνουν μαζί τ Τι κατά τη γνώ Περιορισμένη φ	φοστατούται σδεξίστε κατά ποσό <u>φουφωννίες</u> υποφιθηθές το οκοσόστημα τω τως εξόρως τως εξόρως τως εξόρως τως τος τος τος τως τος τος τως τος τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τω	ή διαφ ν ρους ευτεί υτούν τους να εριοχές	ουνείτε με τις α διαφωνι απόλυτε 1 1 1 1 1 1, με αμμόλοφε	ώ α ους και η διαχείη	Διαφωνώ 2 2 2 2 κέδρους στι ριση τους	Oύτε διαφε Oύτε συμφ 3 3 3 3 3 4 Fαύδο:	ερβόσκ	4 4 4 4	5 5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με είναι επαρκής. Τε μερικές περι η πρόσβαση στο οι αμμόλοφοι μ Οι περιοχές με : Οι περιοχές με : Τι κατά τη γνώ Περιορισμένη φ Ημερήσιοι επισ	φοστατούται σδεξίστε κατά ποσό <u>φουφωννίες</u> υποφιθηθές το οκοσόστημα τω τως εξόρως τως εξόρως τως εξόρως τως τος τος τος τως τος τος τως τος τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τω	ρους ευτεί υτούν τους να εριοχές	ανείτε με τις ο Αισφωνία Απόλυτο 1 1 1 1 1 1 με αμμόλοφο το κουπίδια και πο δύψιο ο κπάσιμ και πο δύψιο ο κπάσιμ λλειφο το κπάσιμ λλειφο το κουπίδια και πο δύψιο ο κπάσιμ λλειφο το κοισπόσιμ λλειφο τ	ώ α ους και η διαχείη ιο κλαδι	Διαφωνώ 2 2 2 2 2 κέδρους στι ρίση τους ιών-ριζών	Ούτκ διαφο Ούτκ συμφ 3 3 3 3 3 4 Γαύδο: Υπι Πυ	ερβόσκ ρκαγιά	4 4 4 4	5 5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ είναι επαρκής. Σε μερικές πορικής το ισμμόλοφοι μι οι ισμμόλοφοι μι Οι περιοχές με χρειάζονται περ Οι επισκέπτες θ παίρνουν μαζί τ Τι κατά τη γνώ Περιορισμένη φ Ημερήσιοι επισ Κατασκηνωτές Κατασκηνωτές	φοστατούται σδεξίστε κατά ποσό <u>φουφωννίες</u> υποφιθηθές το οκοσόστημα τω τως εξόρως τως εξόρως τως εξόρως τως τος τος τος τως τος τος τως τος τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τω	ρους ευτεί υτούν τους να εριοχές	ωνείτε με τις ο Αισφωνία απόλυτα απόλυτα 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	ώ α ους και η διαχείη ιο κλαδι	Διαφωνώ 2 2 2 2 2 κέδρους στι ρίση τους ιών-ριζών	Ούτκ διαφο Ούτκ συμφ 3 3 3 3 3 4 Γαύδο: Υπι Πυ	ερβόσκ ρκαγιά	4 4 4 4	5 5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με είναι επαρκής. Τε μερικές περι η πρόσβαση στο οι αμμόλοφοι μ Οι περιοχές με : Οι περιοχές με : Τι κατά τη γνώ Περιορισμένη φ Ημερήσιοι επισ	φοστατούται σδεξίστε κατά ποσό <u>φουφωννίες</u> υποφιθηθές το οκοσόστημα τω τως εξόρως τως εξόρως τως εξόρως τως τος τος τος τως τος τος τως τος τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τω	ρους ευτεί υτούν τους να εριοχές	ανείτε με τις ο Αισφωνία Απόλυτο 1 1 1 1 1 1 με αμμόλοφο το κουπίδια και πο δύψιο ο κπάσιμ και πο δύψιο ο κπάσιμ λλειφο το κπάσιμ λλειφο το κουπίδια και πο δύψιο ο κπάσιμ λλειφο το κοισπόσιμ λλειφο τ	ώ α ους και η διαχείη ιο κλαδι	Διαφωνώ 2 2 2 2 2 κέδρους στι ρίση τους ιών-ριζών	Ούτκ διαφο Ούτκ συμφ 3 3 3 3 3 4 Γαύδο: Υπι Πυ	ερβόσκ ρκαγιά	4 4 4 4	5 5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με Η υφιστάμενη δ είναι επαρκής. Σε μερικές πορικής το ισμμόλοφοι μι οι ισμμόλοφοι μι Οι περιοχές με χρειάζονται περ Οι επισκέπτες θ παίρνουν μαζί τ Τι κατά τη γνώ Περιορισμένη φ Ημερήσιοι επισ Κατασκηνωτές Κατασκηνωτές	φοστατούται σδεξίστε κατά ποσό <u>φουφωννίες</u> υποφιθηθές το οκοσόστημα τω τως εξόρως τως εξόρως τως εξόρως τως τος τος τος τως τος τος τως τος τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τως τος τω	ρους ευτεί υτούν τους να εριοχές	ανείτε με τις ο Αισφωνία Απόλυτο 1 1 1 1 1 1 με αμμόλοφο το κουπίδια και πο δύψιο ο κπάσιμ και πο δύψιο ο κπάσιμ λλειφο το κπάσιμ λλειφο το κουπίδια και πο δύψιο ο κπάσιμ λλειφο το κοισπόσιμ λλειφο τ	ώ α ους και η διαχείμο ελαδο θητοποί	Διαφωνώ 2 2 2 2 2 κέδρους στη ριση τους τών - ρεζών inang	Ούτκ διαφο Ούτκ συμφ 3 3 3 3 3 4 Γαύδο: Υπι Πυ	ερβόσκ ρεαγιά Βρώπιν	4 4 4 4 α απόβλητα	5 5 5 5 5
Η κατασκήνωση αμμολόφων με είναι επαρκής είναι επαρκής το μερικές κερι η πρόσβαση στο οι αμμόλοφοι με Οι περιοχές με ι χρειάζονται περι Οι επισκέπτες θ παίρνουν μαζί τ Τι κατά τη γνώ Περιορισμένη φ Ημερήσιοι επισ Κατασκηνωτές Άλλο;	οριστικόνται οδιεξίστε αυτά πουσ χουράνεντας πορθαβμίζει το σωνούτερα των παρβαβμίζει το σωνούτερα παρξιέρνος των σωμόλοφων με κάδ σορές στη Γαύδο πρέπει να απαργωρ κ τους κάβους σεν κ τους κάβους δεν πορφωράντα το σωνούτερα παιτικόν το σωνούτερα παιτικόν το σωνούτερα παιτικόν το σωνούτερα με σας απατελεί απαλλή για τις π παιτικό παιτικόν του με σας απατελεί απαλλή για τις π παίστες σεν με σας απατελεί απαλλή για τις π παίστες σεν παιτικόν συνούτερα παιτικόν συνούτερα παιτικόν σεν παιτικόν σεν παιτικόν πα	ας γ φους ευτεί υτούν τους ε με	ουνείτε με τις ο Διαφωνι απόλυτα 1 1 1 1 1 1 1, με αμμόλοφο κουπίδια και π όφιμο-σπάσιμ λλειφή ευαιστο	ους και η διαχεί ιο κλαδι δητοποί	Διαφωνώ 2 2 2 2 2 κέδρους στη τους ιών-ρεζών ηγοης	Οὐτε διαφι Οὐτε συμφ 3 3 3 3 3 5 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	ερβόσκου ρκαγιά Βρώπιν δευση	4 4 4 4 α απόβλητα	5 5 5 5 5

E2. Monitoring of the effectiveness of the dissemination actions

E2. Monitoring of the effectiveness of the dissemination actions

Conclusions:

- The visitors' level of awareness, perceived values and threats established on the onset of the project were taken into consideration in defining the sequence of the communication activities, channels and materials. This participatory approach allowed a better planning of the activities which is of utmost importance for the proper implementation of the communication plan.
- The code of conduct developed by the project had a very positive response on the visitors' behavior while on-site.
- Public education requires a strategic communication plan based on specific objectives, targeted audiences and implementation approach.
- The installation of information signs at strategic points (entrance, exit) and within the
 habitat boundaries increased the visitors' level of environmental awareness, and reduced
 their negative impacts while onsite.
- The long-term conservation of coastal dunes with Juniperus spp. requires continuous efforts by all stakeholders in identifying, proposing and implementing communication and conservation activities.

E3. Scientific committee

E4. Networking with similar LIFE projects

PROVIDUNE project - ITALY

JUNIPERCY project - Cyprus

E₅. Stakeholder Committee

FINAL EVENT - Chania 27-8-2013

